

به ادامه گذشته

12 سپتامبر 2012

فقیر محمد ودان

برخی مسایل پیرامون وظایف مبرم کنونی ما

قسمت نهم

اندیشه سیاسی مصالحه ملی بمتابیه رهنمای فکری - سیاسی حزب وطن ، برخوردار سیاسی حزب ما را در عرصه اقتصادی نیز مضمون و استقامت بخشیده ، اهداف اقتصادی آن را معین و افزار دستیابی به این اهداف را - بادر نظر داشت مختصات و امکانات کشور - مشخص می سازد . با توجه به همین اندیشه سیاسی ، دوکتور نجیب الله رهبر و بنیادگذار حزب وطن ، در کنگره سرطان 1369 حزب با انتقاد از اهداف و سیاست های اقتصادی ح . د . خ . ا ، برخوردار جدید اقتصادی حزب وطن را چنین وضاحت بخشیدند : «پیروی از راه رشد غیر سرمایه داری یعنی از ساده ساختن مسایل و رجوع به یک فرضیه تیوریک اثبات نشده درباره طفره رفتن از یک یا چند مرحله رشد طبیعی جامعه و تعیین این هدف ، نه از تحلیل عینی جامعه بلکه از فورمول های جزمی تیوریک بیگانه ناشی شد . اثرات سو تفکر ناقص حزب در باره مسئله رشد ، پس از آن ظاهر گردید که قدرت سیاسی را در دست گرفت . قایل شدن رجحان به رشد سکتور دولتی و نادیده گرفتن نقش واقعی سکتور خصوصی در حیات اقتصادی ، اصلاحات ارضی رادیکال و عجولانه بدون در نظر داشت مؤثریت اقتصادی و نتایج اجتماعی آن ، بی توجهی درباره جلب سرمایه گذاری های خارجی ، اثرات مصیبت باری را به بار آورد

تفکر جدید حزب ما بر اساس حکم رشد طبیعی تاریخی جامعه و نه طفره رفتن از آن اتکا دارد . مسئله که از لحاظ اقتصادی در برابر ما مطرح است اینست که چگونه میتوانیم مکانیزم مؤثر اقتصادی را به منظور جلب انواع مختلف سرمایه ها در کشور بسوی فعالیت مثمر و تامین کننده انکشاف سریع اقتصادی و اجتماعی مجدد ، ایجاد کنیم و برای این مسئله ما از طریق توسعه اقتصاد بازار و تشبثات آزاد اقتصادی پاسخ میگوئیم . با صراحت اعلام میداریم که جانبدار انکشاف سریع اقتصادی - اجتماعی در جهت ایجاد یک جامعه مدرن و پیشرفته و سطح بلند **رفاه اجتماعی** می باشیم» . همچنان دوکتور نجیب الله طی همین کنگره در رابطه به مرامنامه حزب وطن وضاحت بخشیدند که این سند : «برخورد جدید حزب را به مسئله مالکیت و همزیستی سیستم های مختلف اقتصادی مبتنی بر واقعیت های عینی موجود بخاطر رشد و انکشاف اقتصادی - اجتماعی که در گذشته اغلباً نادیده گرفته میشد ، بازتاب میدهد» .

رهنمود فوق استقامت ها و اهداف اقتصادی بی را نیز مشخص می سازند که در مسوده مرامنامه جدید حزب وطن - در عرصه اقتصادی - منعکس گردیده اند . درین مسوده باتوجه به شرایط و مختصات وضعیت کنونی از مرحله رشد اقتصادی - اجتماعی کشور ؛ چنین تصریح گردید است : «حزب وطن معتقد است که در صورت **نظام مختلط اقتصادی و انتظام ارشادی آن** مبتنی بر احترام به آزادی اقتصادی ، ایجاد فضای معقول برای عملکرد **میکانیزم بازار**، رعایت اصول افزایش کمیت و

بهبود کیفیت تولید (تقسیم و تخصصی ساختن کار ، بهبود کیفیت و مؤثریت افزار کار ، تحریک مؤثر و معقول انگیزه رقابت و نفع شخصی) ، تقسیم عادلانه ارزش اضافی بر عناصر متشکله عوامل تولید (نیروی کار ، حجم مجموعی سرمایه جهت خرید مواد خام و افزارکار ؛ کرایه کارگاه و سایر ضرورت هایی که در پروسه تولید بکار میروند و مدیریت جریان تولید) ، تشخیص جواب معقول به سه سوال اساسی اقتصادی (کدام کالاها تولید و یا توريد شوند ؟ این کالاها چگونه تولید و یا از کجا توريد شوند ؟ تقاضاکنندگان کالاهاى مذکور چى کسانی اند ؟) و پلان گذاری رشد و انکشاف اقتصادی - بخصوص در زمینه تاسیسات بزرگ زیربنایی - نظام اقتصادی کارایی انسجام می یابد که از تعادل درونی میان عناصر متشکله برخوردار بوده و باعث افزایش سطح تولید ، ازدیاد سرمایه ، کاهش سطح فقر در کشور میگردد .

لازم خواهد بود مفاهیم بکار رفته «نظام مختلط اقتصادی و انتظام ارشادی آن» ، همچنان «مکانیزم بازار» در پراگراف فوق ، اندکی توضیح گردند .

نظام اقتصادی مختلط ، به نظام اقتصادی گفته می شود که در چوکات آن سرمایه های مربوط به انواع مختلف مالکیت اعم از خصوصی ، دولتی ، مختلط (اشتراک سرمایه دولتی و خصوصی) و کوپراتیفی ، در همزیستی باهم و بطور قانونی فعالیت نمایند . مفهوم ارشاد - که در لغت معنای «به حق و درستی رهنمونی کردن» را افاده مینماید - در «انتظام ارشادی» فعالیت نظام مختلط اقتصادی ، به نقش ارشادی دولت جهت «به حق و درستی رهنمونی کردن» هریک از بخش های سرمایه های متذکره و در مجموع به رهنمون درست نظام اقتصادی ، اشاره دارد . بنابر همین نقش دولت است که در پراگراف فوق ، از یک طرف بر اصل «پلان گذاری رشد و انکشاف اقتصادی - بخصوص در زمینه تاسیسات بزرگ زیربنایی -» تاکید بعمل آمده و از طرف دیگر اصل «میکانیسم بازار» مطرح گردیده است . باید تذکار داد که اصل «میکانیسم بازار» با آنچه که «بازار آزاد» گفته می شود ، از این جهت متفاوت است که در حالت اولی با حفظ اصل رقابت و توجه به حفظ محرک انگیزه نفع شخصی در بازار ، دولت بنابر نقش «ارشادی» خویش ، نسبت به وضعیت بازار ناظر بی تفاوت باقی نمانده و در مواردی بخاطر حفظ تعادل میان عملکرد فکتور های اقتصادی ، در بازار مداخله مینماید ، در حالیکه مداخله دولت در نظامهای اقتصادی مبتنی بر اصل «بازار آزاد» ، مجاز محسوب نمی گردد .

با در نظر داشت توضیحات فوق در مسوده مرانامه حزب وطن اصل کثرت انواع سرمایه و تعادل ضرور میان عناصر و روند های کثیر اقتصادی در پروسه تکامل اجتماعی - اقتصادی و بنابرین وجود و حضور انواع مالکیت و سهم و نقش متعادل هر یک از آنان در پروسه رشد و انکشاف اقتصادی - اجتماعی کشور تائید گردیده و بنابر چنین گزینشی ، تلاش بعمل آمده است تا طی مبارزه بخاطر انتظام مؤثر فعالیت انواع سرمایه های داخلی و جلب ممکن سرمایه های مفید خارجی ، بر بحران اقتصادی موجود غلبه حاصل گردد ، منافع جامعه تامین و رشد و انکشاف اقتصادی - اجتماعی کشور تضمین گردند ، وفور کمیت و ارتقای کیفیت فرآورده های تولیدی با در نظرگرفتن ضرورت و سلیقه مصرف کنندگان یقینی گردند . رشد و انکشاف افزارکار ، ارتقای مهارت های مسلکی مؤلدين اعم از کارفرمایان و کارگران زمینه یابند ، بازاریابی بهتر در داخل و خارج صورت گیرد و تهیه بهتر و ارزانتر مواد خام ممکن گردد . تداوم این تلاش و مبارزه می باید دستیابی به اعمار مجدد اقتصاد جنگ زده کشور و رشد و انکشاف بعدی آن را ممکن سازند . به همین منظور در بند دوم ، عرصه اقتصادی مسوده مرانامه حزب وطن ؛ چنین تسجیل گردیده است : «حزب وطن از پروسه اعمار مجدد افغانستان ، تسریع ، گسترش ، تعمیق این پروسه و کارایی بهتر عناصر دخیل در آن ؛ انکشاف و ترقی اقتصادی - اجتماعی افغانستان متکی بر اصل همزیستی سیستم های مختلف اقتصادی ، جلب و استفاده اعظمی مطلوب از انواع سرمایه در سکتور های مختلف اقتصاد ملی (دولتی ، خصوصی ، مختلط و کوپراتیفی) و در عرصه های صنعتی ، زراعتی ، مالداری ،

تجارت ، بانکداری ، ترانسپورت و مواصلات ، ساختمانی ، توریسم ، نشرات ، رادیو تلویزیون و سینماتوگرافی ، تعلیم و تربیه ، موسسات تحقیقاتی و غیره ، **با توجه به مؤثریت آنها در ارتقای کیفی سطح زندگی مردم مبتنی بر شاخص های انکشاف بشری ، تامین اساسات اقتصادی جامعه رفاه همگانی مبتنی بر معیار های جهانی و ارتقای متعادل سطح مادی و معیشتی اتباع کشور(شهر ها و محلات) و مبتنی بر اقتصاد بازار ، پشتیبانی مینماید.**»

معمول است که برای نشان دادن رشد اقتصادی کشور های مختلف ، به ارایه ارقام در زمینه رشد سالانه اقتصاد ، یا رشد تولید ناخالص داخلی اکتفا مینمایند . ولی حقایق مؤید آن اند که این شاخص علی الرغم تشخیص بهبود وضعیت اقتصادی کشور، نمیتواند به تامین سطح بالاتر رفاه اجتماعی و اقتصادی همه و یا حتی اکثر خانواده ها در کشور های مذکور دلالت نماید ، زیرا تحت پوشش شاخص متذکره چه بسا که قسمت اعظم امکانات ناشی از رشد اقتصادی ، نصیب مرفه ترین بخش های از افراد جامعه گردیده ، یا هم اینکه حلقه حاکم بر دولت ها ، این امکانات را یا بمنظور حفظ ، تحکیم و گسترش قدرت سیاسی شان ، صرف هزینه های نظامی و یا هم استراتژی های استیلا گرانه شان نموده و یا در بهترین حالت آن را صرف سرمایه گذاری های دورنمایی می نمایند که درین صورت ها ، این رشد به ارتقای سطح رفاه اجتماعی منجر نمی گردد . بدین ملحوظ در پاراگراف فوق بر «شاخص های انکشاف بشری» که متضمن « تامین اساسات اقتصادی جامعه رفاه» است ، تاکید بعمل آمده است . این شاخص به ارتقای درآمد سرانه بر اساس برابری قدرت خرید ، ارتقای سطح تعلیم و تربیه افراد جامعه و ازیاد سطح امید به زندگی بهتر و در نتیجه به ارتقای سطح زندگی معیشتی و فرهنگی بخش های آسیب پذیر و آسیب پذیر تر جامعه توجه دارد .

با پذیرش نظام مختلط اقتصادی ، نقش ارشادی دولت در انتظام روند های اقتصادی نظام مذکور و همچنان دستیابی به ارزشهای اقتصادی جامعه رفاه است که در بند سوم عرصه اقتصادی مسوده مرامنامه حزب وطن ؛ چنین میخوانیم :

« در حالیکه حزب وطن از تامین مالکیت دولتی بر معادن و سایر منابع زیرزمینی ، جنگلات ، و آثار باستانی حمایت مینماید به تقویت نقش سرمایه خصوصی و ارتقای سطح مؤثریت آن، جلب هرچه بیشتر سرمایه ها و مساعدت های خارجی بخاطر احیای مجدد اقتصاد جنگ زده کشور توجه داشته و درین میان به اعطای اولویت ها و سهولت ها جهت سرمایه گذاری بوسیله افغانهای مقیم خارج و تنظیم مبانی حقوقی درین زمینه معتقد است . ما از تعیین معاش عادلانه بمنظور استفاده مؤثر از نیرو و استعداد های انسانی توأم با صراحت های قانونی (قانون سرمایه گذاری ، قانون کار و بیمه های جنبی آن) و از تاسیس بیمه های اجتماعی برای کارمندان و کارگران موسسات دولتی و خصوصی حمایت مینمائیم .»

بنابر علل و مبتنی بر آن به دلایل متعدد ، بخش اعظم اقتصاد کشور را زراعت و مالداری احتوا نموده و هم اکنون نیز فیصدی بزرگ از شهروندان افغان ، در کار زراعت و مالداری و آن هم با بکاربرد شیوه ها و افزار سنتی و سطح نازل حاصلات، مصروف اند . بدین ملحوظ حزب وطن به این بخش از اقتصاد کشور ، به عصری ساختن و سطح بلند حاصلات آن ، توجه حد اکثر مبذول داشته و بر مبنای بند چهارم عرصه اقتصادی مسوده مرامنامه خویش ، متعهد است که برای دستیابی به اهداف ذیل در زمینه ؛ تلاش و مبارزه نمایند :

« حزب وطن سکتورهای زراعت و مالداری را بخش عمده اقتصاد کشور دانسته، خواهان حل عادلانه مسئله زمین و آب بوده و معتقد است که سکتورهای مالداری و زراعت در مرحله نخست ، بمنظور رسیدن به خودکفایی ، در مرکز توجه سیاست های اقتصادی قرار گیرد . برای این منظور ما از اتخاذ تدابیر همه جانبه در مورد آماده ساختن مجدد زمین های زراعتی و سیستم های

آبیاری جنگ زده برای بهره برداری ، زراعتی ساختن زمین های بایر، تاسیس فارمهای مدرن و مکانیزه زراعت و مالداري ، ترویج کود کمیاب وادویه ضد آفات و امراض نباتی ، تخم های اصلاح شده بذری و نسل های حیوانی ، تامین خدمات و ترنری و توسعه علفچر ها ، حفظ و اعمار بند های ذخیره آب ، حفر چاهای عمیق ، کانالهای آبیاری ، احیای مجدد کاریز ها ، تنظیم استفاده عادلانه از منابع آبی ، احیای جنگلات ، گسترش ساحه و طرق استفاده معقول اقتصادی از آن ، حفاظت نسل های حیوانات کمیاب ، نباتات طبی ، وسعت ساحوی باغ های مثمر ، پروسس و عرضه بهتر محصولات زراعتی و مالداري به بازارهای تجارتي داخلی و خارجی، پشتیبانی مینمائیم .

ما خواهان آنیم که متناسب به انکشاف سکتورهای زراعت و مالداري ، سطح زندگی و معیشت دهقانان بی زمین ، کم زمین ، کارگران زراعتی کشور ارتقا یابد . برای این منظور منجمله حزب از تاسیس کوپراتیف های تولیدی ، خدماتی و استهلاکی به نفع زارعین و سایر زحمتکشان ده حمایت مینماید .

چون سکتور های زراعت و مالداري نمیتواند بدون توجه به تجهیز دهقانان و مالداران با فهم مسلکی ، مهارتهای بکاربرد وسایل مدرن و شیوه های پیشرفته کار بهبود یابد ، بنابراین ما از توجه به تربیت مسلکی دهقانان و مالداران و بخصوص از تربیت نسل جدید آنها ، حمایت مینمائیم.»

رشد و انکشاف صنایع ، بخش با اهمیت دیگری از اقتصاد کشور را تشکیل میدهد که به هیچوجه نباید به آن بی توجه بود . به همین ملحوظ و درین زمینه ، حزب وطن مطابق به بند پنجم مسوده مرامنامه خویش ، خود را به مبارزه جهت دستیابی به اهداف ذیل متعهد میداند :

«حزب وطن از تمام اقدامات در جهت تقویت و انکشاف سکتور صنایع و در وهله نخست صنایع خفیفه، صنایع دستی ، مستظرفه و صنایع کیمیایی که زمینه برای انکشافات اقتصادی، ایجاد شغل، تولید کالا و توسعه صادرات را مهیا میسازند ، همچنان از سرمایه گذاری در عرصه های ساختمانی بخصوص شهر سازی و تهیه مسکن مجهز با سیستم کانالیزاسیون ، گسترش شبکه های مدرن مخابرات ، مواصلات ، ترانسپورت زمینی و هوایی ، احداث شاهراه ها و شاه لوله های ترانزیتی ، ایجاد سهولت ها برای جهانگردان و سیاحین پشتیبانی نموده ، از هرگونه ابتکار در مورد استفاده مؤثر از ظرفیت های عظیم انرژی طبیعی کشور (ذخایر زیر زمینی نفت و گاز ، دریا های پر نشیب ، آفتاب داغ و وزش فراوان باد ها) برای خود کفا شدن افغانستان از این ناحیه ، حمایت نموده بر ضرورت گسترش شبکه برق ، گاز و آب صحی آشامیدنی به تمام شهر ها و محلات کشور، تأکید مینماید .»

نظام مالی بخش با اهمیت نظام اقتصادی محسوب می گردد . بدون انتظام بهتر سیاست پولی ، ایجاد امکانات عصری بانکی و سهولت های ناشی از آن ، عملکرد نظام اقتصادی فاقد تحرک لازم و با مشکلات مواجه میگردد . برخورد با این مسئله با اهمیت و چگونگی انتظام آن ، در بند ششم عرصه اقتصادی مسوده مرامنامه حزب وطن ، چنین توضیح گردیده است :

«حزب وطن در حالیکه روی تعیین و تثبیت سیاست پولی از جانب بانک مرکزی تاکید مینماید، بر ضرورت توسعه و گسترش شبکه خدمات بانکی ، مدرنیزه ساختن بانکها ، حق داشتن حسابات بانکی و آزادی کامل و قانونی اتباع کشور در امر استفاده از دارایی های شان ، پافشاری نموده و باور داریم که این تدابیر به جلب اسعار خارجی ، تامین تحرک لازم در حیات اقتصادی ، تسریع دوران پول و در نتیجه به رونق سریع اقتصاد کشور کمک مینماید.»

نظام مالیات و سیستم گمرکات در تدارک عواید دولتی نقش و سهم بسزایی دارند . که می باید انتظام و عملکرد قانونی و شفاف را حایز گردند . حزب وطن بادر نظر داشت تامین ارزشهای جامعه رفاه ، از جمله انواع نظام مالیاتی ، نوعی نظام مالیاتی تصاعدی را رجحان داده و متعهد مبارزه بخاطر اعمال آن است . مالیات تصاعدی نظام مالیاتی بی است که در آن نرخ تادیه مالیات به دولت از جانب شخصیت های حقیقی و حقوقی (افراد و نهادها) با افزایش درآمد آنان ، بالا می رود . در این روش صاحبان درآمد بیشتر ، نسبت بیشتری از درآمد شان را به عنوان مالیه به دولت میپردازند .

همچنان نقش در خور توجه گمرکات بمثابه مرزهای اقتصادی کشور ، در تامین بخشی قابل ملاحظه از عواید دولت ، نظارت و کنترل برچگونگی اعمال سیاست های دولتی در امور اقتصادی و تجارت خارجی و اعمال سیاست های حمایتی دولت از تولیدات داخلی در برابر کالاهای وارداتی ، باعث میگردد که نیروهای سیاسی به عملکرد این نهاد با اهمیت توجه مبذول دارند . بدین ملحوظ حزب وطن در بند هفتم عرصه اقتصادی مسوده مرامنامه خویش ، چنین تشجیل نموده است :

« حزب وطن از استقرار نظام مالیاتی به طریق مالیات تصاعدی (مترقی) و تنظیم سیستم واحد گمرکی دفاع مینماید . ما عقیده داریم که بدون نوسازی دستگاه اداره دولتی و اداره اقتصاد ملی از طریق استخدام کادر های تحصیل یافته ، مسلکی ، متعهد و با تقوا ، سیاست های دولت در امر اعمار مجدد ، انکشاف و ترقی اقتصادی – اجتماعی کشور نمیتواند مثمر گردد . بنابراین مدرن ساختن ساختار و عملکرد اداره باید با مبارزه قاطع علیه مفاسد اداری توأم گردد . »

قسمت بعدی این سلسله به توضیح مسایل فرهنگی مندرج مسوده مرامنامه حزب وطن ، خواهد پرداخت .

ادامه دارد